

ONLAYN QIMOR O‘YINLARINING KELIB CHIQUISH TARIXI.

**ADPI o‘qituvchisi Pedagogika va
Psixologiya kafedrasida o‘qituvchisi
G‘ulomov Nozim Kozimjon o‘g‘li**

Annotatsiya: Mamlakatimizda qimor biznesining paydo bo‘lishi va yanada rivojlanishi jamiyatda noaniq qabul qilindi. Ma’lumki, yoshlar o‘rtasida qimor o‘yinlariga bo‘lgan ishtiyoq qimor o‘yinlarining paydo bo‘lishiga, jinoyatchilikning ko‘payishiga, ijtimoiy axloqning parchalanishiga olib keladi. Ushbu maqola Onlayn qimor o‘yinlarining kelib chiqish tarixi, ularni qanday rivojlanganligi haqida mulohaza qilinadi.

Kalit so‘zlar: o‘yin funksiyalari, onlayn qimor, evolyutsion rivojlanish, raqamli madaniyat, virtual kazinolar, virtual dunyo, veb-saytlar, Internet, Webmoney,

So‘nggi yillarda zamonaviy aloqa vositalarining jadal rivojlanishi global axborot magistrining paydo bo‘lishiga olib keladi va hozirgi vaqtda "raqamli madaniyat" deb ataladigan inson faoliyatining tubdan yangi shaklini yaratish uchun asos yaratadi. Ushbu jarayonlarning ta’siri ostida axborot bilan ishlashning ko‘plab an’anaviy usullari ob’ektiv ravishda tubdan o‘zgarishlarga uchraydi. Uchinchi ming yillikning boshlari umumjahon kompyuter tarmog‘ining insoniyat uchun ulkan imkoniyatlarini tushunish va ulardan iqtisodiyot va xalqaro biznesning turli sohalarida foydalanish davriga aylanmoqda. Bir so‘z bilan aytganda, biz internet iqtisodiyoti yoki raqamli dunyo iqtisodiyoti, elektron biznes davri deb ataladigan yangi iqtisodiyot ostonasida turibmiz.

Ishbilarmonlar ham internetda biznes yuritishning afzalliklaridan unumli foydalana olmadi. Qimor o‘yinlarini tashkil etish va o‘tkazish bo‘yicha tadbirkorlik ham bundan mustasno emas edi. Internet-kazinolar shunday paydo bo‘ldi. Onlayn kazino - bu internet orqali qimor o‘ynash imkonini beruvchi veb-sayt yoki maxsus dastur. Ularni haqiqiy pul uchun ham, "Maslahat" uchun ham, ya’ni pulni yo‘qotish yoki yutib olish imkoniyatisiz o‘ynash mumkin. Bunday holda, yuqoridagi ikkita o‘yin variantida xavf darajasi boshqacha bo‘ladi. Virtual kazinolar turli o‘yinlar bilan to‘ldirilgan, asosan haqiqiy qimor o‘yinlaridagi kabi. Qoida tariqasida, veb-saytlar juda rang-barang yaratilgan va ko‘pincha musiqiy hamrohlikka ega. O‘yin uchun tashkilotchilarga to‘lov va o‘yinchilarga yutuq miqdori turli yo‘llar bilan olinadi: plastik kartalar, standart bank o‘tkazmalari, Internetdagi Webmoney, Yandex.Money kabi to‘lov tizimlari [1].

Onlayn qimor Internet orqali pul uchun tasodif yoki mahorat o‘yinlarini o‘ynashni anglatadi. Onlayn qimor o‘yinlari tarixi Amerikada 1990-yillarda birinchi onlayn kazinolar ishga tushirilganda kuzatilishi mumkin.

Eng qadimgi onlayn kazinolardan biri 1994 yilda ishga tushirilgan "O‘yin klubi" deb nomlangan. Bu Microgaming tomonidan ishlab chiqilgan, bugungi kunda hamon onlayn kazino dasturiy ta’minotining yetakchi provayderlaridan biri bo‘lgan dasturiy ta’minot kompaniyasi. 1996 yilda birinchi onlayn poker xonasi "Planet Poker" ishga tushirildi.

Onlayn qimor o‘yinlarining dastlabki yillari tortishuvlar bilan ajralib turardi, chunki sanoat tartibga solinmagan. Bu halol o‘yin yo‘qligi va pul yutish kabi muammolarga olib keldi. 1990-yillarning oxirida birinchi onlayn qimor qonunchiligi Karib dengizidagi Antigua va Barbuda davlatida qabul qilingan. Ushbu qonunchilik onlayn kazinolarni litsenziyalash imkonini berdi va sanoatning o‘shishiga yo‘l ochdi.

2000-yillarning boshlarida onlayn qimor sanoati o‘shishda davom etdi, tobora ko‘proq mamlakatlar onlayn qimor o‘yinlarini tartibga solish va qonuniylashtirish uchun qonun qabul qildilar. Qo‘shma Shtatlarda sanoat bir nechta muvaffaqiyatsizliklarga duch keldi, chunki AQSh hukumati 2006 yilda noqonuniy Internet qimor o‘yinlariga oid qonun (UIGEA) kabi qonunlarni qabul qildi, bu esa banklarning onlayn qimor saytlari uchun tranzaksiyalarni

qayta ishlashni noqonuniy qilgan. Ushbu muvaffaqiyatsizliklarga qaramay, sanoat o‘shida davom etdi va 2010-yillarga kelib u ko‘p milliard dollarlik sanoatga aylandi.

Onlayn qimor o‘yinlari tarixidagi asosiy o‘zgarishlardan biri mobil qimor o‘yinlarining paydo bo‘lishi edi. Smartfonlar va planshetlarning keng qo‘llanilishi bilan ko‘proq odamlar mobil qurilmalaridan foydalangan holda onlayn qimor o‘ynashni boshladilar. Bu mobil uchun qulay qimor ilovalari va saytlarining rivojlanishiga olib keldi, bu esa odamlarning onlayn qimor o‘ynashini yanada osonlashtirdi.

So‘nggi yillarda onlayn qimor sanoatini tartibga solish kuchaygan. Bu qisman qimor o‘yinlari bilan bog‘liq muammolar va qimor o‘yinlari bilan bog‘liq zarar etkazish ehtimoli bilan bog‘liq. Bunga javoban, ko‘plab mamlakatlar onlayn qimor o‘yinlari bo‘yicha qat’iy qoidalarni, jumladan, onlayn kazinolar uchun litsenziyalar olish talabini va muammoli qimor o‘yinlarining oldini olish bo‘yicha chora-tadbirlarni amalga oshirdi.

Umuman olganda, onlayn qimor tarixi tez o‘shish va doimiy evolyutsiyadan biri bo‘lgan. 1990-yillardagi onlayn kazinolarining dastlabki kunlaridan tortib, bugungi kunning mobil uchun qulay qimor ilovalarigacha sanoat uzoq yo‘lni bosib o‘tdi. Bu yo‘lda qarama-qarshilik va tartibga solish muammolariga duch kelgan bo‘lsa-da, u butun dunyo bo‘ylab millionlab odamlar uchun mashhur o‘yin-kulgi shakli bo‘lib qolmoqda [2].

MDHda qimor biznesining tarixi 1989 yilda boshlangan. O‘sha yili o‘yin avtomatlari birinchi marta Moskvaga keltirildi va sotildi. Xuddi shu yili Moskvada birinchi valyuta kazinosining ochilishi tashkil etildi. Ikkinchi valyuta kazinosi keyingi yili, 1990 yilda ochilgan. Xalq bu voqealarni Rossiyada hokimiyat va xorijliklarga ko‘rsatilgan xizmatlar sifatida qabul qildi. Sovet xalqi bu bozorga kirish qonuniy biznesning boshlanishi ekanligini anglamadi. 1990 yilda qimor o‘yinlari uchun rublga ruxsat berilgan kazinolar ochila boshladi. 1993 yilda qimor o‘yinlariga xizmat ko‘rsatish bilan bog‘liq faoliyatni litsenziyalash boshlandi. Rubl kazinolarining paydo bo‘lishi to‘g‘ridan-to‘g‘ri bu vaqtga kelib G‘arb standartlari bo‘yicha yashashni xohlaydigan ko‘proq badavlat odamlarning paydo bo‘lishi bilan bog‘liq edi. Talab taklifni hosil qiladi. Turli shaharlarda birin-ketin qimor uylari paydo bo‘la boshladi [3].

Qimor o‘yinlari tarixidan ko‘rinib turibdiki, ko‘p asrlar davomida bir nechta o‘yinchilarning ishtiroki to‘liq qimor jarayonini amalga oshirish uchun zaruriy shart bo‘lgan. Biroq, XXI asr qimor o‘yinlarida misli ko‘rilmagan inqilobni amalga oshirdi: o‘yin jarayonini avtomatlashtirish o‘yin qoidalari va shartlarini o‘zgartirdi, buning natijasida o‘yinchi yolg‘iz bo‘lishi mumkin edi va qimor o‘yin-kulgilari ham "ko‘chdi". virtual dunyoga haqiqiy hayot.

Qadim zamonlardan beri ma‘lum bo‘lgan barcha o‘yinlarni global kompyuterlashtirish mavjud. O‘yinlar oddiy televizor yordamida ishlaydigan maxsus o‘yin konsollari shaklida ham, shaxsiy kompyuterda o‘rnatilgan dasturlar ko‘rinishida ham mavjud bo‘ldi. O‘yinlarni virtual dunyoga bunday keng ko‘lamli "ko‘chirish" uchun texnik mutaxassislar yordamida yangi o‘yin texnologiyalari ishlab chiqildi va amalga oshirildi.

So‘nggi yillarda zamonaviy aloqa vositalarining jadal rivojlanishi global axborot magistralining paydo bo‘lishiga olib keladi va hozirgi vaqtda "raqamli madaniyat" deb ataladigan inson faoliyatining tubdan yangi shaklini yaratish uchun asos yaratadi. Ushbu jarayonlarning ta‘siri ostida axborot bilan ishlashning ko‘plab an‘anaviy usullari ob‘ektiv ravishda tubdan o‘zgarishlarga uchraydi. Uchinchi ming yillikning boshlari umumjahon kompyuter tarmog‘ining insoniyat uchun ulkan imkoniyatlarini tushunish va ulardan iqtisodiyot va xalqaro biznesning turli sohalarida foydalanish davriga aylanmoqda. Bir so‘z bilan aytganda, “biz Internet iqtisodiyoti yoki raqamli dunyo iqtisodiyoti, elektron biznes davri deb ataladigan yangi iqtisodiyot ostonasida turibmiz.

Shunday qilib, biz qimor o‘yinlari azaldan hozirgi kungacha paydo bo‘lgan, inson hayotida doimo hamroh bo‘lgan hodisadir, degan xulosaga kelishimiz mumkin. Qimor

o‘yinlarining shakllari va usullarining evolyutsion rivojlanishi insoniyat tarixining ma’lum bir davrida rivojlanish darajasiga mos keldi. Dunyo davlatlari har doim qimor o‘yinlari sohasida yuzaga keladigan munosabatlarni huquqiy tartibga solish zarurati bilan duch keladila. Internetda qimor o‘yinlari keskin o‘shishni boshdan kechirdi, 1996 yil oxiridagi taxminiyl 15 ta saytdan 1997 yil oxiriga kelib 200 dan ortiq saytga ko‘tarildi [4].

Hulosa qilib aytganda onlayn qimor o‘yinlarning o‘shishi bilan ko‘proq dasturiy ta’minot kompaniyalari paydo bo‘ldi. Haqiqiy onlayn o‘yin tajribasini taqdim etish uchun murakkab tafsilotlarga qaratilgan yuqori sifatli o‘yinlari bilan mashhur bo‘lgan Playtech plc 1999 yilda qo‘shildi. 1998 yilga kelib, 700 ta internet-kazino real pul tikishlarni bir nechta valyutalarda qayta ishladi va yillik daromaddan 835 million dollardan 1 milliard dollargacha daromad keltirdi. Onlayn qimor o‘yinlarining xronologiyasi - bu sanoatni bugungi kunga aylantirgan innovatsiyalar, tartibga solish yutuqlari va texnologik yutuqlar haqidagi hikoya qiladi. O‘yinlardan zavqlanishning qulay usullariga talab mavjud ekan, onlayn qimor sanoati o‘shishda va rivojlanishda davom etadi. Aytish mumkinki, qimor biznesi butun jamiyat uchun xavf tug‘diradi, chunki jamiyatning ba’zi a’zolari qimor o‘yinlariga qaramlik natijasida tirikchilik vositasidan mahrum bo‘lib, ijtimoiy nomutanosiblik holatiga tushib qolishlari mumkin. Qimor o‘yinlariga qaramlik ayniqsa yosh avlodga salbiyl ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shaxsning ijtimoiy moslashuvi jinoiy xatti-harakatlarning shakllanishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. JAYLIBAEVA AYGUL KOBEEVNA. “O‘YIN BIZNESIGA QARSHI QILISHNI HUQUQIY TARTIB BERISH MUAMMOLARI“ 87-78 B
2. Kovalyov S.M. Xorijiy mamlakatlarda qimor biznesini huquqiy tartibga solish/S.M. Kovalev, E.V. Kovtun. – M.: Alel-2000, 2006. – B. 106
3. Kovalyov S.M. Xorijiy mamlakatlarda qimor biznesini huquqiy tartibga solish/S.M. Kovalev, E.V. Kovtun. – M.: Alel-2000, 2006. – B. 1064.
4. <https://playtoday.co/blog/guides/history-of-online-gambling/Exploring the Roots: The Gripping History of Online Gambling>
5. Xosilbekovna, S. F. (2024). THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON THE MANIFESTATION OF AGGRESSIVE BEHAVIOR IN ADOLESCENCE. *IJTIMOIIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 4(2), 134-137.